

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Գ

Տարեկան գին 4. Պոստի եւ գաւառաց համար կԱՆԻՍԻԿ 6 մէկիս 4. Եղանակայ 3
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դրու է. աւելի անգամներու համար սակարկուիլուն կը լինի :

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Գ

Երազոյս վերաբերեալ համակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ. Յ. Մէլիքեան, Պապար Ալի Ճաւախի քիւ 20 Տ. Ճիլիլեկեան Է-Ֆէնիի պատրանք :

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. Մէլիքեան

20 փարս

Խմբագիր Բ. ՊՈԶԱՆԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 13 ԱՊՐԻԼ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ա. Ն. ՏԱՐԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ

Որ և իցէ բան մը, թէ՛ իրական և թէ՛ բարոյական աշխարհի մէջ, երբ չափազանցութեան կը տարուի, ի հարկէ մուլթիւն է։ Բազումը ի մէջ լսած կամ ընթերցած կրնան լինել կնոջ մը՝ մեծաւ եռանդեամբ իւր մանուկը դիմեցնելու միջոցին՝ խեղդամահ առնելու մանրամասն, որոյ մէջ ուզուած է ցոյց տալ թէ՛ սէրն իսկ չափազանց կիրառութեան մէջ մուլթիւն է։ Աւաստիկ մեք Հայքս, գողցես այս չափով մի շատ կենսական կետերու մէջ, ուշադրութեան արժանի կացութեան մէջ երբ իսկ ինչ որ կը վերաբերի կրօնական անտարբերութեան, կարգէ՛մք անձինք, այս ալ դժբախտաբար մեծաւ մասամբ նիւթապէս և մտապէս բարձր գասէն, զայն մուլթիւն կոչելու չափ յառաջ տարած են։ Հայ եկեղեցին, որոյ սկզբունքները իրօք քրիստոնէական վսեմագոյն դադարաց վերայ հիմնեալ են, որ դարերու ընթացքին մէջ, շատ անգամ, իբր ազդէն անբաժան, ազդի ամենէն նուիրական աշխարհային շահն՝ Գրիստոսի երկնային սիրոյն համար զոհած է, Թադէոս ու Բարդուղիմէոս առաքելոց տնկած և Ս. Գրիգոր Լուսաւորչացի ուղղած ու զարգացուցած այդ նուիրական ծառը, որ Հայ քրիստոնէայ և Հայ անունները մի և նոյն արժէքն ունենալու աստիճանաւ, Հայ մարդու արեան եւ հողեկան թերթունքն մէջ խոր արմատներ արձակած է, այսօր ցաւալի է ըսել, որ այդ գասակարգէն այնպիսի անտարբերութեան մը կը բաղկան, զոր մենք մուլթիւն յորջորջելով հանգերձ՝ մեր զգացումը առաւել հասկանալի կերպով բացատրելու համար բաւական բառեր չենք գտներ։

Արդ, կը զարմանայ մարդ, երբ Արեւելք, որ ազգի առաջնակարգ թերթն լինելու յաւակնութիւնն ունի, որոյ համար այս օրերս, բաւական բուն մտքը ազնուական Հայ մը, Մասիսի համը չունի, կ'ըսէր մեզ, երբ Պ. Գրիգոր Արծրունի, որ Ազգին մէջ համբաւ վայելելու բախտն ունի և որոյ հետ մեք զմեզ չափելու ամբարտաւանութիւնը չ'ունենք, կը հրատարակեն նամակ մը, որոյ մէջ արտայայտեալ մտքերը, թէ ևս ըստ մեզ ևս ճշմարիտ, սակայն մեզ վերաբերմամբ վտանգաւոր և վնասակար են։ Ո՞վ է ներկայ դարու մէջ, փոքր ի շատէ զարգացեալ այն անձը, որ այդ գաղափարները քիչ թէ շատ ըմ-

բռնած չլինի, (1) որ ազգութեան և կրօնի մէջ եղած տարբերութեանց անտեղեակ լինի, որ հայրենեաց և սնոր յարակից պայմանները չհասկանայ, որ ուսումնասիրած չլինի թէ՛ անհատներէ բաղկացեալ ազգաց մտաւորական և բարոյական կեանքը ևս, անհատից մարմնաւոր կենաց յար և նման, իր շրջաններն ունի։ Պ. Արծրունին, Գերմանիոյ մէջ, գուցէ մոռնալով ինքզինքը, իւր հայրենիքը և հայրենակիցները, Գերմանացիներ և Գերմանիա երեւակայած լինի, թէ և, որպէս յայտնի է, այդ գաղափարներն դեռ նոյն իսկ այն տեղ ևս վերջնականապէս յաղթող չեն, զի կաթոլիկութենէ ծնած բողոքականութիւնը, որպէս ըսած է, յիշատակաց արժանի մի հանգուցեալ Հայ, իր մօր չափ Բարդէէն, Եւսակայն Արեւելք, որ հայերով շրջապատեալ՝ Հայ ազգութեան շահուց հետ անդադար գործը ունի, որ յարաբերութեան մէջ է շարունակ ազգի օրօրանի հետ, որ գիտէ անտարակոյս թէ՛ ո՞ր աստիճանի վրայ կը գտնուի իւր ցեղը, ինչ մտքը և ո՞րպիսի զգացմամբ թող տուած է իրեն հիւրընկալել այդ իմաստով նամակ մը, մեզ անհասկանալի է։ Բայց կը թուի թէ՛ անոր համար, գաղափարաց փոփոխումը մեծ արժէք չ'ունի, քանզի նոյն իսկ այն չէ՛ր, որ օր մը Միսիստոնութիւնը անուղղակի պաշտպանելու և սնոր հողեղունչ քաւրոյից ազգերը հրապարակ հանելու չափ ստորնացաւ և միւս օրը իբրեւ Բաւնէի յե Բաւնէ՝ իւր սխալը

(1) Այնպէս խօսի Պ. Կ. Փանոսեան, որ հասարակ մարդոց իսկ հասկացած բանը, ո՞վ գիտէ ինչ խորհուրդներով, հասկանալու անկարող ձևանալով՝ գլուխն պատռուած է, ցոյց տալու համար թէ՛ Հայք Ռուսաց բան մը չեն կարող առնելու կերելի թէ Պ. Կ. Փանոսեան այնպիսի արտաքին կարգի մի անձ է, որ օրինակի համար՝ երբ զեն ի ձեռին իրմէ խլուի իւր սրտի ամենէ մերձ առաքիւն, իւր կրած վիշտը՝ զոնէ փոքր ինչ ըստ առածին թերթեւեւելու համար, բերան իսկ չառնէր զայն։ Երանի իրեն։ Եւ սակայն գիտնալու է, որ աշխարհի երես արձակ մտքը գիտնական չէայ, եւ գիտուն լինել կը նշանակէ ճանաչել իւր թերութիւնը, եւ ոչ թէ տարբ տարիքի ի վեր միայն եւս եւմ հասկացող գոռու, իսկ եթէ փանոսեան նորէն ծամէ կովկասեան ծամունք, թող գիտնայ որ նոյն իսկ այն լոյս ի հրապարակ հանողներն ևս գուցէ իրեն չափ գիտէին ճշմարտութիւնը։ Սակայն անոնք ազգէն կտոր մը ստակ վտանգելով բան մը ըրին, այն ժամանակին յարմար զգացում մը արժարժեցին։

ուղղելու ելաւ. օր մը անկրօնութիւնը հարուածել փորձեց, միւս օրը անոր սկզբանց ծայրայեղութիւնը պարունակող և Հայ կրօնը ազանդի նմանեցնող հռչակաւոր նամակն հրատարակեց, մէկ թերթին մէջ եկեղեցւոյ շահուց վեհութիւնը ի հանդէս բերաւ, միւս համարին մէջ ամենածայրայեղ հակակրօնական ընկերութեան պայմանագիրը ապեց, զորն ասեմ և զորն խոստովանիմ և զարմանալին այն է որ նոյն իսկ Միսիստոնութիւնը հարուածել ուղղած մասին մէջ, անոնց սրամտութիւնը մեզ ներհայացնելու հաճութիւնը (2) ունեցաւ։ Բայց մենք կը բաղձայինք իմանալ թէ՛ ո՞վ ըսեց է Արեւելքին, որ Միսիստոնը մարդիկ չեն, որպէս զի չունենան մարդոց յատուկ ամեն որակութիւն։ Սակայն եթէ Պ. Արծրունւոյ և Արեւելքի քարոզած գաղափարները, ինչպէս իրենք կ'ըսեն, կը թաղուորեն քաղաքակիրթ աշխարհաց մէջ, ուրեմն առ ի՞նչ կը վնասան Միսիստոնը մեր մէջ։ Ինչու ուրեմն Պետութիւնը իւրենց բանակները ի հուր և ի սուր կը մղեն, ոչ այնչափ յանուն ազգութեան ու հայրենեաց, որչափ յանուն կրօնի, ինչ պատճառաւ Պ. Արծրունւոյ աւելի մօտէն ճանաչած՝ հիւսիսային հակայի զինուորք ի մահ գիւժիւն միջոցին՝ ամենէն առաջ զաւրան (հաւատոյ համար) կը կոչեն. իսկ մենք գեղազանց ենք քան զՌուսոյ Միսիստոնը գիտնալով թէ՛ ամեն ճշմարտութիւն, ամեն ժամանակ չարտայայտուի, միթէ յայտնի չէ՞, որ ամենէն ճշմարիտ սկզբունքները, ամենէն քաղաքակիրթեալ երկիրներու մէջ եւս շատ անգամ կը խեղդուին։ միթէ անհասկանալի է, որ ամեն պարագայի մէջ Հայը քաղաքակիրթեալ ազգաց հետ բաղդատութեան չդուրս, և վերջապէս միթէ բարձր խորհրդածութեանց կարօտ է ըմբռնելու համար թէ՛ Հայոց, յարելով ազգայնութեան և հայրենեաց գաղափարին, իրենց ուրացող եղբայրները չատել սովորեցնելէն, շատ աւելի դիւրին է հասկնել այն քաղաքակիրթ ազգաց, որ զմեզ իրենց անկող հիւր

(2) Այս հակառակ արտայայտութեանց մի մասը՝ մեզ կը թուի թէ՛ Արեւելքի հանրաժանութիւնը բազմապետին գրչէն ելած է, զորս առաջ բերելով անոր հետ չափուելու յանգեցնութիւնը չունինք, բնաւ։ Մեզ համար անոր եղական տաղանդը պաշտելի է. մեր կարծեօք վերցրնելով զայն, Արեւելքի շինուածքը կը չ'ըրի։ Սակայն նա՛ իբր ընտանեաց տէր և զաւակաց հայր, ապրելու պէտք ունի, նա պարտաւոր է ըստ մեզ շատ անգամ այս գաղափարները յայտնել, որը հաճելի են Արեւելքի բուն տեսարց։

Միսիստոններով չվրդուին (3)։ Բայց Արեւելք իւր թղթակցի հետ գուցէ կը փափաքի աճապարել և սակայն կը յիշեցնենք իրեն թէ, «մինչ այդ ամենայն եղիցի և բռունք յաղթահարեն զնա»։
(Մնացեալը վաղը)
Յ. Խ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա. Ն. ԳԼՈՒԽՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵՃԻՈՒՄ

Անգլո-Ռուս վեճին նկատմամբ, երկկողմի լուրերն իրարու կը յաջորդեն։ Պ. Կլաւսթընի նախարարութեան բերանն համարուող Տէյլի-Նիւզը լրագրին, որոյ լաւատեսութիւնը միշտ ուշադրութիւն գըրաւած էր, այժմ կը յայտարարէ թէ իրաց վիճակն եթէ ոչ յուսահատ, յոյժ տաքնապալից է, իսկ թայմը կ'ըսէ թէ, Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև պատերազմը տիեզերական ծանրակշիւթիւն մը պիտի ունենայ, և յիշելով այն զրոյցը թէ, Լոնտոնի և Բեռլինի անդիւստական և ռուսական դեսպանք, յետս կոչուած են, կը յարէ թէ՛ այս յետս կոչումն ի հարկէ յարաբերութեանց վերջնական խզում չի նշանակել, այլ ողորդարարութիւն մ'է ուղղեալ իջնորդ տեսութեանց, որպէս զի իրենց ազգեցնութիւնն ի գործ դնեն Ռուսիոյ վրայ, եթէ կ'ուզեն պատերազմին հաւանք առնել։ Սակայն պէտք չէ մոռնալ թէ՛ դիւանագիտական ներկայացուցչաց յետս կոչումն՝ երկու կառավարութեանց միջեւ թշնամութեանց պաշտօնական առաջին քայլն եղած է միշտ, և պատերազմի մը հրատարակութեան յառաջնութեանց կը նշանակէ, իսկ թայմը լեզուին մէջ ոչ թէ ազդարարութիւն, այլ առաւել անուղղակի հրաւեր մը պէտք է տեսնել ուղղեալ Եւրոպիոյ միջնորդութեան։

Գերմանիոյ նախարարապետութեան կէս-պաշտօնական Ռայխսպոթէ կարեւոր թերթն՝ իւր վերջին թիւերէն միոյն մէջ՝ անօգուտ կը համարի Եւրոպիոյ միջնորդութիւնը, քանի որ Ռուսիա և Անգլիա արդէն դէմ առ դէմ դարձաւ թշնամացած են միմեանց հետ։ «Հակառակ իւր ինքնակալութեան», — կ'ըսէ Ռայխսպոթէ, — Ալէքսանդր Գ. կայսրը պարտաւոր է ի նկատ առնուլ իւր ժողովրդեան

(3) Կրնայ առարկուիլ թէ՛ նոյն իսկ Միսիստոնաց առաքումը հայրենեաց ու ազգայնութեան գաղափարի վրայ հիմնեալ է ու կրօնը գործիք մ'է, շատ լաւ, մենք ևս գիտենք թէ՛ այդ իսկ է անոր հիմն ու խարիսը, ինչ ու ուրեմն այդ գործիքը մեր ձեռաց ու սրտից մէջէն խլուիլ կ'ուզուի։

դիտել և քաղցրանուագ շարակա-
նաց երգեցողութեամբ, Ն. Սրբադ-
նութիւնը Պատրիարքարան տար-
ուեցաւ, մինչ ժողովուրդն կեցցէ-
ներու աղաղակներով և որոտնդոստ
ծափահարութեամբ կարտայայ-
տեր իւր զգացած բերկրութիւնը:
Պատրիարքարանի ընդունելու-
թեան մեծ գահիճին մէջ, Ամեն-
Յարութիւն Սրբազան ազգային բո-
լոր պաշտօնական մարմիններն ըն-
դունեց: Նախ՝ Գաղ. ժողովոյ ատե-
նապետ վսեմ. Սիմոն պէյ Մաք-
սուտեան՝ իւր պաշտօնակիցներն և
կրօն. ժողովոյ ատենապետ Գեր-
շորէն արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ՝
կրօն. ժողովոյ անդամները Ն. Սրբա-
դնութեան ներկայեցին և ծանօ-
թացուցին և ապա բոլոր վարչական
և թաղական խորհուրդք մի առ մի
ներկայացուեցան:

Վեհ. Սուրբանին թիկնապահ
Նէճիպ փաշա այսօր ժամ 3 1/2 ին
միջոցներն Աղղային Պատրիարքարան
երթալով, այցելութիւն տուաւ
Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր և
բարի գալուստ մաղթեց:

Շամտանճեան Մեծ. Գրիգոր էֆ.
յատկապէս նաւաճիգ շողենաւ մը
վարձելով, իւր ընտանեաց հետ
ընդ առաջ գնացած էր Ամեն. Ս.
Պատրիարք Հօր և իւր աներոջ փա-
նոսեան Մեծ. Գեորգ էֆէնտիի:

Տեղւոյ անձկութեան պատճա-
ռաւ, վաղուան թողուլ հարկադ-
րուած ենք Պատրիարքական հրա-
ւիրակաց ի Տարտանէլ ուղեւորու-
թեան մանրամասն նկարագրու-
թիւնը:

Ռոտոսթայէն հետեւեալը կը
գրեն մեզ ապրիլ 13 թուով

Տեղւոյ թաղ. խորհուրդն հը-
րաժարած լինելով, նորոգ ընտրու-
թիւն պիտի կատարուէր ապրիլ 7
կիրակէ օր: Ժողովուրդեան խուռն
բազմութիւն մը նոյն օր դիմած էր
յեկեղեցի իւր Սահմանադրական
սրբազան մէկ պարտաւորութիւնն
կատարելու համար. բայց ցաւ ի
սիրտ կ'ըսեմ թէ կուսակցական

բուռն վէճեր պատճառ եղան խը-
ռովութեան մը յարուցման, որոյ
արդիւնք եղաւ. քուէարկութեան
յետաճգումն: Չգիտենք թէ երբ
պիտի կատարուի վերջնական ընտ-
րութիւնն, և աղղային գործոց ար-
դի անկերպարան վիճակն վերջ
գտնէ: Այս մասին կը գրեմք ապա:

Բերկրութեամբ սրտի կը ծա-
նուցանեմ թէ՛ Ս. Թագաւոր եկե-
ղեցւոյ աւագերէց արժանընտիր
Տէր Արիստակէս քահանայ Յէպեան
որ գրեթէ երկու ամիս ու կէսէ ի
վեր հիւանդ անկողնոյ կը ծառա-
յէր՝ մաղապուր գերծաւ մահաբեր
ախտին ճիւղաներէն, շնորհիւ Ես-
քիւարի աշակերտաց անդուլ ջու-
նից, և երկու շաբաթէ ի վեր ըս-
կըսած է յեկեղեցի յաճախել ի
մեծ ուրախութիւն տեղւոյս Հայ
Ժողովուրդեան:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԱՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐԿՆ Ի ԶՄԻՒՆԻՒՄ

Ապրիլ 12 ուրբաթ օր, կէսօրէն
գրեթէ 2 1/2 ժամ առաջ՝ Աւստրի-
ական թղթաբեր շողենաւով Երու-
սաղէմէն աստ ժամանեց նորընտիր
Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն
Արքեպիսկոպոս Վեհապետեան: Քա-
ղաքիս ստորկանութեան տեսուչ
վսեմ. Էլշէֆ փաշա և Զմիւռնիոյ
Առաջնորդ Գեր. Մելքիսեդէկ Ս.
Մուրատեանց՝ ընկերակցութեամբ
Աղղին երեւելաց՝ վսեմ. Սպար-
թաբեան, Արապեան: Պալեօղեան
էֆէնտիներու և այլ ուրիշ պաշտօ-
նական մարմնոց, փութացին նորըն-
տիր Պատրիարքին շողենաւն և զայն
նաւեզերն ընդունելով, տեղական
կառավարութեան կողմէ յատկա-
պէս զրկուած պաշտօնական մա-
կողներով ծովափն հանեցին, ուր
գումարտակ մը հծեկազօր և հե-
տեւակ, զինուորական պատուով ող-
ջուեցին Հայոց նորընտիր Պատրի-
արքն: Վսեմ. Սպարթաբեան էֆ. իւր
կառքերն յղած էր անդ: Ամեն
ազգէ և կարգէ խուռն հանդիսա-
տես բազմութիւն մը քարափը գիշ-
ուած էր: Երեք հծեկազօրէ ա-

ռաջնորդեալ՝ Ամեն. Ս. Պատրի-
արք Հայրն իւր ուղեկցօք և հիւ-
րընկալներով, կառք ուղղակի գը-
նաց Հայոց եկեղեցին. ուր արդէն
խուռն բազմութիւն մը դիմած էր
կարճ աղօթք ու քարոզ մը խօսե-
ցաւ: Գովեց Զմիւռնիացիները թէ
լաւ քաղաքացիներ են, և անոնց
աղղասիրութիւնը, հիւրասիրու-
թիւնը, կըթասիրութիւնը և այլն
ներսողեց: Տաճկաստան էր իւր
խօսքն, որով գոհարանական մաղ-
թանքներ ևս ըրաւ վեհ. կայսեր և
տեղւոյս վսեմ. կուսակալին և բո-
լոր զինքն պատուող անձանց ու ժո-
ղովուրդոց թանկագին կենաց: Յետոյ
երգեցիկ մանկանց խմբով մը առաջ-
նորդարան ելաւ, ուր Գեր. Մել-
քիսեդէկ Ս. Մուրատեանց զնորըն-
տիր Պատրիարքն արժանաւայել չը-
քով ընդունեց ու մեծարեց իւր
պաշտօնական մարմնոց և աղղին ու-
րիշ երեւելաց հետ, Դպրոցական
մը հակիրճ ճառ մ'արտասանեց և
մանկուք երգեցին: Ետոյ այցե-
լեց մանչերու վարժարանն՝ ուր
բարձրագոյն կարգի ուսանողներէն
Ստեփան Պալապանեան պատանին՝
ատենախօսութիւն մ'ըրաւ, որոյ
ի պատասխան Ս. Պատրիարքն բա-
ւական տեղուրութեամբ խօսքեր ը-
սաւ և մասնաւորապէս ակնարկելով
ճառին՝ այն կտրին, ուր ըսուած
էր թէ կ'երթա վարել փոթորկա-
վար նաւ մը, բայց. « Եթէ նաւն
ընկղզի փոթորկէն, յանցանքն իմս
չէ, այլ ծովունն է »:

Ետոյ նոյնպէս կառքով աղղը-
կանց վարժարանն այցելութեան
դնաց, ուր աղղուք երգեցիկ ըն-
դունեցին զինքն: Մէլքիսեդէկ Ս-
կրտիչեան անուն օրիորդ մը գեղե-
ցիկ ատենախօսութիւն մ'ըրաւ. Ս.
Պատրիարքը պատասխանեց բաւա-
կան ներքողներ յօրինելով Զմիւռ-
նիացւոց ազնիւ բարեմասնութեանց
նկատմամբ, յորդորներ խօսեցաւ
ուսանողաց. յետոյ գարձեալ կառ-
քով այցելեց Աղղ. Հիւանդանոցն
ուր արդէն զինքն մեծարելու և
ընդունելու համար պատրաստուած
էին Պատ. Հոգաբարձութիւնն և
Աղղուափայլ խնամակալութիւնը:
Հիւանդանոցն այցելելէն յետոյ, ուր
արդէն օրն հասարակած էր, Ա-

րապեան էֆէնտիի տունն իմաւ կի-
սաւոր ճաշն ընելու: Երեկոյին ալ
վսեմ. Սպարթաբեան էֆէնտիի ա-
պարան ճաշեց:

Այսօր շաբաթ 13 ապրիլ, տեղ-
ւոյս Գեր. Առաջնորդ Հօր և աղղային
երեւելեաց հետ, Ս. Պատրիարքն
այցելութեան դնաց կուսակալ վը-
սեմ. Նաչիտ փաշային. եւ ընդուն-
ուեցաւ. արժանաւայել շրջով ի պա-
տիւ վեհապետեան Սրբազանի ըն-
դունելութեան հանդիսին, ազգա-
յին երկսեռ վարժարանք՝ ուրբաթ
կէս օրէն յետոյ փակուած էին: Ա-
մէն տեղ Հայոց Պատրիարքը տես-
նելու հետաքրքիր բազմութիւն մը
խռնած էր: Առաջին անգամն էր
որ ես կը տեսնէի Ն. Սրբազան-
թիւնն, որ 60 տարեկանն անցած է:

Այսօր կէս օրին մօտ մեկնեցաւ
քաղաքէս ի Պոլիս: Որչափ որ Աղղ.
Պատրիարքարանը թաղրիւրով՝ պաշ-
տօնապէս խնդրած էր կառավա-
րութեանն որ նորընտիր Պատրիարքն
Զմիւռնիայէն ի Պոլիս բերելու հա-
մար յատուկ արքունի շողենաւ մը
յատկացնէ, որպէս եղած էր Ամեն-
թրիմեանի. սակայն մինչեւ ցարդ
այդ տեսակ շողենաւ չ'ըջուեցաւ
մեր ջուրերուն մէջ, Հայոց Պատրի-
արքն հասարակ ճանբորդի մը նման
մեկնեցաւ Աւստրիական նոյն փոս-
թայի շողենաւով՝ որով արդէն ե-
կած էր աստ: Մոռցայ ըսել թէ
Ս. Պատրիարքն հետ էին Աղղին, ե-
կեղեցւոյ եւ Հայ կրօնականաց պա-
տիւ բերող ու անոր շուքն աւելցը-
նող Գեր. Մատթէոս Ս. Իղմիրեան,
որ ամեն ուրեք լուիկ մնչիկ, ամէն
հարցմանց այս կամ ոչ կամ չ'զի-
տեմ լակոնական բառով պատաս-
խանելէն անդին չէր անցներ, որ-
պէս քանիցս դիտեցի: Իղմիրեան
Սրբազան միշտ պարկեշտ է եւ խո-
հուն. հետն էին Տ. Գաբրիէլ վարդ-
Անուշեան և Մեծ. փանոսեան Գե-
որգ էֆէնտի:

24 ապրիլ 1885
Զմիւռնիա

ԾԱՂԿԱՔԱՂ

ՅԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՑ

181. Յաղուրդն՝ երջանկութեան
Թուառութիւնն է, իսկ յոյսը՝ թըշ-
ուառութեան երջանկութիւնը:
182. Իմաստունն շատ փոյթ չըներ
փնջ պիտի ըսենք իրայ, երբ խնդիր
է բարեգործութեան:
183. Ամենէն փառաւոր ինքնակա-
լութիւնք անոնք են՝ որ սրտերն ի
մեզ կը գրաւեն:
184. Այն կինն՝ որ ձեռքը խղճին
կրայ կը դնէ, չ'լարէ գէշ խօսիլ իւր
ըրացուհոյն վրայ:
185. Բանականութիւնը կը համբե-
ւ ձախորդութեանց, արիարտու-
թիւնը կը պատերազմի նոցա դէմ,
պրբերութիւն և կրօն կը յաղթեն
անոնց:
186. Իւրաքանչիւր կիրք կը խօսի
մի տարբեր լեզու:
187. Նա՛ որ տակաւին զգացած չէ
կրօնութիւնը, այնպիսին իմաս-
տուն չէ, վասն զի չգիտէ ինքնիրմէն
խախտիլ:
188. Դարերը կը վերանորոգին, աշ-
խարհի կերպարանն անդադար կը
փոխուի, կենդանիք և մեռեալք
միմանց կը յաճորդեն շարունակա-
բար: ոչինչ կայ և մնայ. ամեն ինչ կը
փոխուի, ամեն ինչ կը մաշի, ամեն ինչ
կը լիջանի: Աստուած միայն կայ և
մնայ միշտ միեւնոյն:

Մանկամարդ աղմիւլը չպատասխանեց:
Թերեւս կատարեալ փութահոլութիւն չունէր
իւր խօսակցին խօսքերուն վրայ, բայց ներելու
տրամադիր էր, և երկար տեսն խստութեամբ
չվարուեցաւ անոր հետ. ուստի վերստին մտաւ
կոնթրանի թեւն, և իրենց քայլերը փութացը-
նելով մեկնեցան:
Այս անգամ, խօսակցութիւնը քիչ մ'աւելի
մտքմտական և կամ այսպէս ըսենք, աւելի գործ-
նական եղաւ, այնպէս որ՝ երբ Սօլի փողոցին
անկիւնը կը հասնէին, Կոնթրան գիտէր թէ իւր
սիրուն ընկերուհին Շարմիլ կը կոչուէր, և չա-
հարք փողոցը կը բնակէր...
— Եւ այժմ, ահա միտքս դրած տեղս հա-
սայ՝ ըսաւ նորաւոր աղջիկն, համեստ տան մը
ոնմին վրայ կենալով. ներում կը խնդրեմ գձեգ
ձեր ճանքէն խոտորեցուցած լինելուս համար, և
չնորհակալ եմ ձեզ՝ զիս պաշտպանած լինելուդ
համար:
— Բայց գձեգ վերստին պիտի տեսնեմ, ըսաւ
Կոնթրան...
— Աղղր վրայ պիտի խորհիք, պատասխա-
նեց այս վերջինն ըմբոստ դէմքով մը. առ այժմ,
խոհեմ եղիք, Բարիդի մէկ յատակադիժը դը-
նեցէք և իրիկունները շատ դուրս մ'երնէք, զայն
հիմնովին ուսումնասիրելէ առաջ:
Յետոյ ծաղրածու քրքիլ մ'արձակելով, ան-
հետ եղաւ Սօլի փողոցին մէջ:
Կոնթրան վարկեան մը անոր ոտից ստուե-
րը դիտեց, որք լուսաւոր և նուրբ ակօս մը կը

թէ մարդ կրնայ տեղը լինել այն աչերով, որք
հիմա ինձ նայեցան, այն ձեռներով՝ զորս իմին-
ներուս մէջ կը սեղմեմ, այն ակայներով՝ որք
կը շողան ու կը փայլեն՝ հակառակ մութին:
Արդեօք մարդ երբէք ծեր եղած է այս սքան-
չելի ձայնով որ ինձ կը խօսի, և այս մանկա-
կան կայտառութեամբ՝ որ զիս կ'ապշեցնէ: Գուր
տասն և վեց տարեկան էր կամ կը ստէք:
— Տաս և եօթն ըսէք... և ուրիշ նիւթի
վրայ խօսիք:
— Եւ ինչ բանի վրայ կ'ուզէք որ խօսիմ:
— Միթէ կը կարծէք որ այսպէս ժամերով
պիտի պտըտիմ:
— Զեմ կրնար երեւակայել բան մը՝ որ կա-
րենայ աւելի հաճոյ լինել ինձ:
— Ինձ համար, տարբեր բան է: Ուղեւորու-
թիւն մը պիտի ընեմ, անհրաժեշտ ուղեւորու-
թիւն մը, և չեմ ուզեր աւելի ուշանալ:
— Կը ներէ՞ք ինձ գէթ ձեզ ընկերանալ:
— Այո:
— Ուր կ'երթանք:
— Սօլի փողոց՝ արդէն շատ ուշ մնացած եմ,
և եթէ հաճիք, շուտ պիտի քայլեմ կորսուած
ժամանակը ձեռք բերելու համար:
Կոնթրան խոնարհեցաւ ի նշան հաւանու-
թեան, և երկու երիտասարդք իսկոյն վերսկսան
քայլել հագար բաներու վրայ խօսակցելով, շա-
ղակաւորելով, և ծիծաղելով, առակց փոյթ ընե-
լու այն ակնարկներն՝ զորս իրենց վրայ կը նե-
տէին անցորդք:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Հալաթիա, 15 ապրիլ.	
Ընթացքի մեջ	
Օսմ. Բոնա. միացեալ) գոյ. 16, 38	
» » բացուեցաւ) գ.կ. 16, 38	
» » կէս օրին) 16, 34	
Եգիպտ. միացեալ Օսմ. Ո. 67 30	
Բուսիլի երկաթուղի ֆր. 42,	
Թրակիայ Օսմ. Ո. (գ. կ.) 265	
Ընթացքի մեջ	
Օսմանեան ոսկի » 100	
Անգլիական » 110 28	
Գաղղիական » 87 28	
Բոլ » 90 14	
Գրիմից » 31 18	
Գառապոն թուղթ » 8 90	
» արծաթ » 89 13	
Մէքսիկո տարբ. » 108	
Վեցնոց » 102 20	
Հինգնոց » 102 20	
Մէքսիկո » 98 20	
Մանր մէքիս » 101	
Քառորդ » 106 10	
Ռուսական 5 ֆրանց » 75 20	

ՄԱՆՈՒԷԼ Կ. ՄԻՐԱՆՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

Ուղեւորութիւն ի Հայաստանի գաւառս

Արեւելեան Տաճկաստանի

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Սարէն և Չորէն, Հնէն և Նորէն
Պիտանի Գիտնոց

Մ. Ե. Ե. Ե. Ե.

Հայաստանի գաւառաց ընդհա-
նուրնկարագրութիւնը, տեղագրու-
թիւնը, աշխարհագրութիւնը, վի-
ճագրութիւնը, հնագրութիւնը,
նորագրութիւնը, պատմագրութիւ-
նը, աւանդագրութիւնը, հաստա-
տութիւնը, կենսագրութիւնը, կեն-
սագրութիւնը, սրբագրութիւնը և
այլ նիւթեր պարունակող ազգային
գործ մի է խիստ կարեւոր և հե-
տաքրքրական, չըջանալի տե-
սութեամբ, նոր ոճով և նոր ուղ-
ղութեամբ գրուած՝ արժանի ամեն
Հայու վերժանութեան:

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց
քով. նոյնպէս Պահճէ գաւառ. չրա-
վաճառ Պողոս և Յակոբ արաներուն
խանութքը. գին 10 դահեկանի իսկ
Ա. մասն 8 դահ.

Գպրոցաց համար զեղչ կը լինի:

ՍԵՒԻՍԱԿԱՆ

Ռուսական Աժտէրխանի անխորհրդի,
ընտիր և թարմ

Վաճառելի մեծ ու փոքր քա-
նակութեամբ

Յաճախողք պէտք է գիտնալ

Թ. Ե. Ե. Ե. Ե.

Կ. Պօլիս Պահճէ-գաւառ թաշ
խան թիւ 62

Գին 40 դահեկան

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թարգմանի ԿԱՐԱՊԵՏ Ս. ԻԻԹԻՃԵԱՆ

Հրատարակիչը

Նշան Կ. Պէրդէմէն Ե. Ս. Տէմէլիւն

Հրատարակուեցաւ Գ. հատորին
4րդ տետրը:

ԱՐԲԱՔՈՆԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

ՍԻՐԱՎԵՊ Լ. ՀԱԼԵՎԻ

Թարգմանեց Օրբէր Ե. Օրբէր

Կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճա-
ռաց քով ի գին 10 դր. Կեդրոնատե-
ղին է Արամեան տպարանը:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ

Յ. ԱՐԱՄԵԱՆ ՆԻ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին ծանուցանել ար-
գոյ հասարակութեան և բոլոր գը-
րավաճառաց թէ, միակ աւանդա-
կայն լինելով Ռ. Յ. Պէրդէմէն Ե.
ֆէնտի բոլոր գործոց, գնել փա-
փաքողներն կը հրաւիրուին գիտել
յիւրեանց վաճառատուն որ ի Պո-
լիս Պահճէ-գաւառ Համալիքէն ճառ-
տեսի թիւ 34:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. Պ. ԱՍԲԱՆԱՋԵԱՆ

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Նոր Դրոշմի)

Մասն Ա. ՈՃ

Հատոր Ա. 40 դր
» Բ. 40 »
Բանալի 15 »

Գ. Վ. ՍՐՈՒԱՆՋԵԱՆ

ՀԱՄԱՎ-ՀՈՏՈՎ

Հայկական գաւառաց տեղագրու-
թիւնը, վիճակագրութիւնը, գեղջկա-
կան երգեր և այլ պարունակող խիստ
հետաքրքրական և կարեւոր մի գործ,
որոյ գինն է 10 դրու:

Թ. Արմէն Ե. ԸՆԿ.

ՃԱՆՈՒ

ԱՐԻԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ծանոթաց յաշիւհիլի լեզու

Բ. Տպագրութիւն

Աշխատատեղաց Ա. Պիպիճեան

Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ
կը բաղկանայ, հրատարակուեցաւ
երկու մասամբ և կը ծախուի:

Ա. մասն ի գին 5 դր:

Բ. » » 7 »

Երկու մասերն միասին կազմեալ
թղթակալով 12 դր:

Երկու մասերն միասին կազմեալ,
քառթու կազմ 15 դր:

Առաջին մասն առանձին չծախ-
ուի:

Կեդրոնատեղին է «Եւրոպական
գրատուն», հեղինակին քով, Յա-
կոբեան ռան թիւ 14:

Բոլոր գրավաճառաց քով ալ կը
գտնուի:

ԿՈՒՆԵԹ-ԻՒԼ-ԼՈՒՂԱԹ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՅՈՒՆԱՆԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐԿԵՐԷՆԷ

Աշխատատեղաց

Մէքսիկո Ե. Ե. Ե. Ե. Մէքսիկո

Պաշտօնեայ Հասարակաց կրթութեան
Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գ. Ե. Ե. Ե. Պաշտօնեայ

Այս բառարանն, պարունակած ար-
ւեստական և գիտական բաներու հո-
լովիւնեամբ, բացատրութեանց յատու-
կութեամբ իւր անասանքէն մէջ առաջինը
կը համարուի: Սոյն գործը ցարդ հր-
ատարակուած Գրաքննութեան-Թուրքերէն
բառարանը վրայ սա առաւելութիւնն
ալ ունի որ թուրք տառերով տրուած
բացատրութիւններն յատկապէս տեղեկ
են նշանակուած են անոր մէջ, մաս-
նաւորապէս ի գիւրութիւն օտարազգ-
եաց:

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ և
մաքուր տպագրութեամբ տետր առ
տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տը-
պարանէն:

Առաջին հատորն որ երեսուն երկու
երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակ-
ներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր
հրատարակուի յետոյ կազմուած կը
վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ:

Բ. հատորն 23 օրոք տետրն եւս
հրատարակուած են անոր մէջ, մաս-
նաւորապէս ի գին 2 դահ. արծ. իւրաքանչիւրն:

ՏԱՐԵՐՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵՂՈՒԻ

Երկրորդ Տպագրութիւն

Երկաթեայ Մէքսիկո Պէրդէմէն

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառ-
աց և իրավաճառ Պողոս և Յակոբ ա-
ղաներու քով ի գին 8 դրու:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՅՕԳՈՒՏ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՆՈՐՄԱԼ

(ՀԱՄԱԿԱՆ Ե. ԵՄԻՐԱՆԵԱՆ)

Պատիւ ունի ծանուցանալ
յարգոյ հասարակութեան թէ
տարւոյս սկիզբէն նոր դեղարա-
բացած է Կ. Պօլիս, Սուլթան
Մահմուտի դարբարանին ճիշդ
դէմը, ուր դեղագիրներ կը պատ-
րաստուին ամենայն խնամով և
ճշգրտութեամբ, մանաւանդ դեղե-
րու թարմութեան և մաքրու-
թեան կողմէ ըստ ամենայնի գո-
հացուցիչ կերպի:

Կը գտնուին անդ նաեւ ֆին-
քինայի աղէի գիններ, ընտիր
ֆինեագներ, հանքային ջուրեր,
մաղի ներկեր, որք մեծապէս
կ'օգնեն նաեւ թեփերն անհե-
տացնելու, գաղղիական և անգ-
լիական ամեն տեսակ պատրաստ
դեղեր և ըն. և ըն.

ԳԻՆԵՐԸ ԻՍՏԱՑ ԱԺԱՆ

Երկու գեղարանն յաճախող
երեսներէ բաղկանալով, ձեռք ձեռ-
ապէս պիտի դարմանան իւրաքանչեւ
հիւանդները: Ամեն երկուշաբթի
ժամ 3 էն մինչեւ 5 հանրածանօթ
և հոգաւոր ակնաւոր Տօթէօր
մը ներկայ պիտի գտնուի աչքի
ամեն տեսակ հիւանդութիւնները
դարմանելու համար: Երեքշաբթի
օրերը ժամ 3 էն մինչեւ 5 ար-
քունի բժշկական վարժարանի
ուսուցիչներէն մին ամեն տեսակ
հիւանդութեանց համար, չորեք-
շաբթի ու շաբաթ օրերն ալ ժամ
4 էն մինչեւ 8 Տօթէօր ճոր-
ճիատէս, մասնագէտ ջղային հի-
ւանդութեանց, և մասնաւորա-
պէս գիշութեան հետեւեղեք եւ
ղող տխուր, նոյնպէս և ճիւղարար
պիտի դարմանեն իրեն զինող կա-
րօտ հիւանդները:

Ա. Զ. Դ.

Առաջին ձեռք կը ծախուի
նաեւ Պահճէ-գաւառ. չրավաճառ
Պողոս և Յակոբ աղաներուն խա-
նութքը:

Կօնթրան՝ ուրախութեանն ալ յայտնէ եղած
էր: Երբէք ինքզինք աշխարհ երջանիկ
չէր, և այն երջանկութիւն զոր կ'զգար,
իւր մտաց կը հաղորդէր աշխարհի եւանդ. մ'ե
հը-
րապոյր մը՝ որ իրապէս հրապուրիչ կը կացու-
ցանէր զինքն:

Նորատի աղջիկը չէր ուզեր ինքզինք պաշտ-
պանել. զարմացած, աղա՛ծ՝ մտիկ կ'ընէր, մէն
մի բոսիկ հազար տեսակ նոր յատկութիւններ
գտնելով այն սրտին մէջ, որ կը բացուէր, զի
իրօք ծածկելու բան մը չուէր:

Սակայն յանկարծ կանգ առաւ, և չիրցաւ
ցաւացին զարմացման փոքրիկ ճիւղ մը զսոյել:

— Ի՛նչ ունիք, ըսաւ Կօնթրան ուժգնապէս:

— Ա՛հ, գէշ բան է ձեր ըրածն. . . . ըսաւ
նորատի աղջիկն յանդիմանական ձայնով մը:

— Միթէ ի՛նչ ըրի:

— Ձեզ չէ՞ք ըսած թէ Սօլի փողոցը կ'երթամ:

— Անտարակոյտ:

— Եւ, ուշադրութիւն չըրի այն ձայնուն,
որմէ տարիք զիս:

— Ձեզ հասկնար ինչ որ կ'ըսէք:

— Ուրեմն չէ՞ք գիտեր թէ ո՛ր երէք:

— Ո՛ր երէք:

— Գօնդօրտի հրապարակը. . . . Տեսէ՛ք:

— Լաւ ուրեմն. . . .

— Կը խրատեմ զձեզ որ բարի մարդ մը ձե-
ւանաք. այժմ՝ քառօրէք ժամէն առաջ չալտի
կրնամ երթալ հոն. . . . Ո՛հ, այսպէս գործէն
օրինաւոր չէ:

Եւ որովհետեւ այս բաները խոթող դէմ
քով մը արտասանելու ատեն՝ Կօնթրանի թեւը
թողած և հեռանալ ձեւացուցած էր, այս վեր-
ջինն դէպ ի անոր վազեց և ձեռքէն բռնեց:

— Կ'աղաչեմ ձեզ, ըսաւ պաղատական ձայ-
նիւ, այդպէս մի՛ մեկնիք, կամ ներեցէք ինձ որ
գէթ ինքզինքս արդ արայնեմ:

— Արդարացուցման պատճառ չունիք, սո-
տասխանեց նորատի օրիորդն, շարունակելով
քայլել:

— Ընդհակառակն՝ երկու պատճառ ունիմ
ինքզինքս արդ արայնելու համար:

— Մէկը կը բաւէ. . . եթէ օրիաւոր է:

— Ուրեմն կը հաւանիք ինձ մտիկ ընել:

— Այո՛, բայց շուտ ըրէ՛ք:

— Լաւ ուրեմն. . . . զիտեք որ այս առա-
ջին անգամն է որ դուրս կ'եկնեմ Բարիդի մէջ,
թէ կոյր մը ինձմէ լաւ պիտի գիտնար իւր ո՛ւր
գտնուիլն այն փողոցներու բաւզին մէջ ընդ որս
անցանք այժմ, և թէ մարդուած էի փողոցնե-
րուն մէջ, երբ ձեզ հանդիպեցայ. . . .

— Միթէ ճշմարիտ է ինչ որ կ'ըսէք, ըսաւ
նորատի աղջիկը՝ փոքր ինչ մեղմացած:

— Ասոր վրայ աւելցուցէք թէ, շարունակեց
Կօնթրան, ինքզինքս բոլորովին ձեզ լսելու և
տեսնելու հաճոյից տուած լինելով, չէի խորհր
այն ձայնուն վրայ՝ որուն կը հետեւէի, և թէ
վախ մը միայն ունէի ուղեւորութեանս միջոցին:

— Ի՛նչ վախ:

— Այս էր՝ մեր պտղային շուտով լնջալը:

Ա. Զ. Դ.

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆԱՍԻՆԱԿԱՆ

Պալըր: ազգայնական փողոց քիւ 38

ճիւղ. դեմ առ. դեմ աղբիւրից

Մ. Հ. Տէօքմէճեանցի վաճառ-
ատան մէջ կը գտնուին նպարե-
ղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ
ապրանքներ, որպիսիք են, խաչ,
վէ՛ սովորական, լաւ եւ ընտրա-
գոյն (Մարթինիք). շաքար
թրիթսֆէի, Մարսիլիոյ և Շօլան-
տայի, աշիւայլ տեսակ ըստար-
մաշէթներէ զատ, ֆրանսական
բուն ֆուրնիէ. Սիլվիի թարմիւղ,
նարային և ճէնովայի մաքարօն ու
չէհրիյէ. բրինձ՝ Մալաուսէ և Բի-
զօն առաջին կարգի. անուշեղե-
նի և խմորեղէնի յատուկ լաւա-
գոյն պիւրներ. ֆանտիոյ եւ Այ-
վալըքի ընտիր աճառ. քօլա, ձէթ,
քարիւղ (կազ), ի մի բան, սոյն
վաճառատան մէջ կը ծախուի իր
ամեն տեսակներով լաւագոյն
այն պիտանի բաներուն՝ որք ա-
ռեւարական սոյն ճիւղին կը վը-
մարերին:

Գ. Ներքը գոհացուցիչ են:

ԱՊՐԱՌԻԿ ԶԱՅ